

Radek Kratochvíl¹, Mária Jánešová²

Porovnání finančních ukazatelů Liberecké a Petřínské lanové dráhy

Klíčová slova: *lanová dráha, náklady, tržby, přepravené osoby*

Úvod

Lanové dráhy patří všude ve světě mezi oblíbený dopravní prostředek nejen pro obyvatele dotyčných zemí, ale zejména pro turisty. V České republice je provozováno několik lanových drah. Mezi velmi oblíbené a hojně využívané patří pražská lanová dráha na Petřín, která je provozována Dopravním podnikem hl.m.Prahy a dále liberecká lanová dráha na Ještěd, která je provozována Českými drahami. Článek stručně porovnává tyto dva odlišné typy lanovek a to zejména z hlediska počtu přepravených osob, přímých nákladů a tržeb plynoucích z provozu těchto lanových drah. Lanová dráha na Petřín je typem kolejnicové pozemní lanové dráhy provozované v hlavním městě Praha zatímco lanová dráha na Ještěd je typem kabinové visuté lanové dráhy provozované na vrchol kopce Ještědu (1012 m n.m), nejvyššího bodu Ještědského hřbetu.

1. Lanová dráha na Petřín

Petřínskou lanovou dráhu (LD) můžeme bezesporu zařadit mezi kulturní památky hlavního města Prahy. Lanová dráha spojuje spodní stanici Újezd LD s horní stanici Petřín LD (přes středovou stanici Nebozítek LD). Obecně můžeme konstatovat, že plní dvě základní funkce. Tou první je zajišťování přepravy osob mezi jednotlivými stanicemi a tou druhou je funkce turistické atrakce, stejně jako například lanové dráhy v Budapešti či Paříži.

¹ Ing. Radek Kratochvíl, rok nar.1976, vysokoškolské vzdělání (ČVUT FD, obor management a ekonomie dopravy a telekomunikací, Konviktská 20, Praha 1), obor zaměření činnosti ekonomie, ČVUT FD

² doc. PhDr. Mária Jánešová, CSc., vysokoškolské vzdělání (Slovensko), obor zaměření činnosti ekonomie, ČVUT FD

Obrázek 1 - Lanová dráha na Petřín. Zdroj: <http://www.dpp.cz>

Výstavba lanové dráhy byla zahájena v roce 1891. První zkušební jízda se uskutečnila dne 13.července 1891 a následně byla na lanové dráze dne 25.července 1891 zahájena pravidelná přeprava cestujících. Pohon této původní lanové dráhy fungoval na principu vodní převahy. Tento systém byl ve 30.letech 20.století nahrazen pohonem elektrickým, který slouží dodnes.

V současné době je majitelem a provozovatelem petřínské lanové dráhy Dopravní podnik hl.m.Prahy. Lanová dráha je součástí pražské integrované dopravy (PID), která jako moderní systém městské hromadné dopravy (MHD) dále zahrnuje metro, městské a příměstské autobusy, tramvaje, železnici a přivozy. Technická správa komunikací hl.m.Prahy - Úsek dopravního inženýrství vydává pravidelně každý rok ročenku dopravy. V tomto dokumentu jsou obsažena veškerá data týkající se pražské integrované dopravy vč.lanové dráhy na Petřín. Z dokumentu mimo jiné vyplývá, že lanová dráha přepravuje poslední roky pravidelně téměř 2 milióny osob. Z dokumentu můžeme též vyčíst podíl přepravených osob lanovou dráhou na celkovém počtu v rámci celé PID či tržby z jízdného v rámci celé PID.

Tabulka 1 - Počet a podíl přepravených osob LD, tržby a náklady LD

Rok	Počet přepr. osob LD	Podíl přepr.osob LD na celk.počtu v rámci PID	Náklady na LD	Tržby z jízdného v rámci celé PID	Tržby z jízdného v rámci LD-přepočet
2009	1,80 mil.	0,14%	15,004 mil.Kč	4 398 mil.Kč	6,16 mil.Kč
2010	1,77 mil.	0,14%	14,145 mil.Kč	4 461 mil.Kč	6,25 mil.Kč
2011	1,84 mil.	0,16%	14,368 mil.Kč	4 533 mil.Kč	7,25 mil.Kč

Dopravní podnik hl.m.Prahy nemá k dispozici údaje o tržbách, které jsou přímo vázané k lanové dráze na Petřín. V teoretické rovině můžeme uvažovat, že procentní podíl přepravených osob lanovou dráhou na celkovém počtu přepravených osob v rámci celé PID odpovídá stejnému procentnímu podílu tržeb z jízdného v rámci lanové dráhy na celkových tržbách v rámci celé PID. Ve skutečnosti ovšem nebude tento vztah zcela přesný, protože lanovou dráhu využívají zejména turisté a ti si většinou kupují časové jízdenky a nikoliv zvýhodněné kupóny. Toto tvrzení můžeme podložit provedeným průzkumem, který dne 24.května 2006 realizoval

Dopravní podnik hl.m.Prahy. Jedná se zatím o poslední provedený přepravní průzkum tohoto druhu, kdy cílem průzkumu bylo zjistit počet přepravených osob na lanové dráze Újezd – Petřín vč.skladby cestujících a použitých jízdních dokladů. Z průzkumu mimo jiné vyplývá, že celkem 82% přepravených osob (z celkového počtu) bylo turistů a dále, že celkem 64,5% přepravených osob (z celkového počtu) využilo jedn.přestupní jízdenku.

V dnešní době (od poslední úpravy cen MHD v Praze dne 1.7.2011) platí na lanové dráze na Petřín běžné časové jízdenky i kupóny, základní jízdné je 32Kč, pro jízdu lanovou dráhou však postačí krátkodobá 30 minutová jízdenka za 24Kč. Na lanové dráze je možné též využívat SMS jízdenky. Zajímavé je možná zmínit to, že na začátku svého provozu v roce 1891 stála jednosměrná jízdenka nahoru 12 krejcarů, směrem dolů 6 krejcarů a obousměrná jízdenka pak 15 krejcarů.

2. Lanová dráha na Ještěd

Druhou popisovanou lanovou dráhou je liberecká dvokabinová visutá lanová dráha spojující spodní stanici Horní Hanyčov s horní stanicí Ještěd. Tato lanová dráha je v zimním období využívána zejména návštěvníky Ski areálu Ještěd, který poskytuje výborné podmínky pro lyžování, v ostatních měsících pak lanová dráha slouží pro zájemce turistiky či cykloturistiky.

Obrázek 2 - Lanová dráha na Ještěd. Zdroj: <http://www.cd.cz>

Výstavba lanové dráhy na Ještěd byla zahájena v roce 1932 a oficiální provoz byl spuštěn dne 27.června 1933. V letech 1971 až 1975 byla provedena rozsáhlá rekonstrukce, provoz byl následně znovu zahájen dne 31.prosince 1975.

V současné době, resp. již od roku 1993 jsou majitelem a provozovatelem liberecké lanové dráhy České dráhy. Tato lanová dráha patří mezi jedinou LD provozovanou ČD. Dle informací Českých drah přepraví lanovka za poslední roky pravidelně kolem 200 tisíc cestujících.

Tabulka 2 - Počet a podíl přepravených osob LD, tržby a náklady LD

Rok	Počet přepr. osob LD	Podíl přepr.osob LD na celk.počtu v rámci ČD	Náklady na LD	Tržby z LD
2009	236 048	0,14%	6,482 mil.Kč	9,295 mil.Kč
2010	204 044	0,13%	6,624 mil.Kč	9,547 mil.Kč
2011	218 698	0,13%	8,351 mil.Kč	9,930 mil.Kč

V dnešní době (od posledního navýšení tarifu TR14 v roce 2009/2010) platí na lanové dráze na Ještěd obyčejné základní jízdné pro jeden směr 75Kč, obousměrná základní jízdenka pak stojí 120Kč na osobu. Kromě těchto standardních jízdének mohou být využívány například i zvýhodněné síťové jízdenky Libnet, které jsou určeny pro cestování v Libereckém kraji a v německém a polském příhraničí. Přeprava na zvýhodněné jízdenky Libnet nebo adekvátní zahraniční jízdenky se neobjevuje v údajích o tržbách, které mají k dispozici České dráhy.

3. Závěrečné porovnání

Ze vzájemného porovnání obou lanových drah vyplývá, že lanovou dráhu na Petřín využívá každým rokem přibližně 8krát více osob než lanovou dráhu na Ještěd a tento fakt má samozřejmě i podstatný vliv na celkové provozní náklady daných LD, které jsou u LD na Petřín o poznání vyšší. S ohledem na vytíženost obou LD jsou ovšem tyto náklady na jednu přepravenou osobu vyšší u LD na Ještěd.

Tabulka 3 - Porovnání nákladů a tržeb, poměr přepravených osob obou LD

Rok	Poměr přepravených osob LD Petřín / LD Ještěd	Náklady LD na jednu přepravenou osobu		Tržby LD z jedné přepravené osoby	
		Petřín	Ještěd	Petřín	Ještěd
2009	7,6 / 1	8,33 Kč	27,46 Kč	3,42 Kč	39,37 Kč
2010	8,6 / 1	7,99 Kč	32,46 Kč	3,53 Kč	46,79 Kč
2011	8,4 / 1	7,81 Kč	38,18 Kč	3,94 Kč	45,55 Kč

Při analýze tržeb plynoucích z provozování daných lanových drah dojdeme k závěru, že u LD na Ještěd tržby převyšují náklady. Ve výpočtu ale uvažujeme pouze přímé provozní náklady, nikoliv náklady nepřímé (režijní, atd.). Významnou položkou, která ovlivňuje nákladovou část porovnání, je i investice do pravidelných servisních prohlídek, případně dalších neočekávaných zásahů na lanové dráze (havárie, atd.). Pravidelné servisní prohlídky jsou prováděny u obou LD velmi podobně, tj. vždy 2x ročně, na jaře a na podzim. Tento zásah trvá zpravidla 1-2 týdny.

Hlavním důvodem rozdílných objemů tržeb a vzájemného poměru tržeb a nákladů obou lanových drah je zejména rozdílná cenová politika dotyčných provozovatelů.

Tabulka 4 - Poměr tržeb a nákladů obou LD

Lanová dráha Petřín - poměr Tržby/Náklady	Lanová dráha Ještěd - poměr Tržby/Náklady
0,41	1,43
0,44	1,44
0,50	1,19

Je zajímavé, že ač se jedná o dvě velmi rozdílné lanové dráhy, jak do technického řešení tak i do lokálního umístění, mají obě LD téměř stejný podíl přepravených osob na celkovém počtu přepravených osob daných provozovatelů (kolem 0,14%).

Lanové dráhy na Petřín a Ještěd nejsou nosnými pilíři pražské integrované dopravy ani Českých drah, tvoří ovšem jejich neodmyslitelné součásti. Každoročně je využívá několik set tisíc osob a to jak obyvatel hl.m.Prahy či Libereckého kraje, tak turistů ze všech koutů světa. Popřejme tedy lanovým drahám na Petřín a Ještěd mnoho dalších let úspěšného a bezporuchového provozu. Zároveň bychom rádi poděkovali přednostovi LD Ještěd (pan Vladimír Štěpán) a vedoucí provozovny LD Petřín (pan Stanislav Laně) za ochotu a poskytnutí veškerých relevantních informací potřebných k napsání tohoto článku.

Literatura

- [1] TSK ÚDI, autorský kolektiv: Ročenka Dopravy Praha 2011. Praha, TSK hl. m. Prahy, 2012
- [2] TSK ÚDI, autorský kolektiv: Ročenka Dopravy Praha 2010. Praha, TSK hl. m. Prahy, 2011
- [3] TSK ÚDI, autorský kolektiv: Ročenka Dopravy Praha 2009. Praha, TSK hl. m. Prahy, 2010
- [4] ČESKO. DOPRAVNÍ PODNIK HLAVNÍHO MĚSTA PRAHY. *DPP: Dopravní podnik hlavního města Prahy* [online]. DPP, [cit. 2012-06-06]. Dostupné z: <http://www.dpp.cz/>
- [5] ČESKO. ČESKÉ DRÁHY. CD: České dráhy [online]. CD, [cit. 2012-06-06]. Dostupné z: <http://www.cd.cz/>

Praha, červenec 2012

Lektoroval:

Ing. Pavel Šitner
ČD, a.s.